

שאלה: יש לי חבר שהוא אלמן ומצא אשה המתאימה לו והיא גרושה. הבעיה היא שהוא כהן, והרבנות אינה מאפשרת לערוך להם חופה וקידושין. למה?

תשובה: אנו ישראל עם אחד, אבל מחולקים אנו לשנים עשרה שבטים. הקב"ה קבע תכונות שונות בבני אדם, וסיווג אותם לפי משפחות ושבטים. למשל, שבט יהודה ראו למלוכה, לנהל עניני העם. לכן הוא היה מראשוני הלוחמים (שופטים כ, יח). וכן שבט יששכר היו חקלאים. שבט זבולון היו סוחרים עוברי ים. כך שבט לוי היו מיועדים לעבודות הקודש, בין בשירות בבית המקדש, ובין כמלמדי תורה בישראל. ככתוב: "כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת, וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ" (מלאכי ב, ז).

גם התורה עצמה קובעת: כי כאשר יהיה לך ספק מה היא ההלכה וכיצד לנהוג: "וּבֵאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הֵהֵם וְדִרְשָׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט" (דברים יז, ט).

איך נהיה שהם המומחים לדעת ההלכה יותר מאחרים? אלא בעבודת בית המקדש חילקו את כל משפחות הכהונה לעשרים וארבע קבוצות, כל קבוצה עלתה לירושלים לשבוע אחד בלבד, ושימשו כל המשמרות בתורנות שבוע אחרי שבוע. כיון שיש בשנה כ-50 שבועות, זאת אומרת היו בירושלים רק שני שבועות במשך השנה. אבל גם באותו השבוע, לא כולם שרתו במקדש בבת אחת. חילקו את המשמרות לבתי-אבות, כל אחד יומו. יוצא מזה שכל כהן שימש רק יום אחד בלבד באותו השבוע, ובשאר הימים שאר בני בית אב שלו. ובכן, למעשה כל כהן שרת במקדש רק שני ימים בשנה!

ומה עשה אותו כהן בשאר הימים? הרי לא קבל שבט לוי שום נחלה בארץ ישראל (במדבר יח, כג; יהושע יג, יד), לא שדה וכרם וכו' רק גרו בערי הלויים. ממה התפרנסו? מתרומות ומעשרות ששאר בני ישראל פרנסו אותם.

אבל במה התעסקו? הדריכו חז"ל שהיו לומדי תורה, וזה מקרא מפורש "למען יִחְזְקוּ בתורת ה'" (דברי-הימים לא, ד).

הרי משום תפקיד זה צייתה התורה "וקדשתו" (ויקרא כא, ח) שיש לנהוג בכוהן כבוד רב. אמרו חז"ל "להקדימו לכל דבר שבקדושה". בכל דיון ציבורי, הוא צריך להיות ראשון הנואמים. בקריאת התורה, הוא הראשון מבין העולים. קבוצה המסיימת סעודה מכבדים אותו לערוך "זימון". לא די בזה, אלא גם כשמחלקים מנות, מכבדים אותו להיות הוא הראשון לפשוט יד לקחת (גיטין נט, ב). מעלה זו לשמש במקדש אינה תלויה בבחירתו. "קדושים יהיו לאלוהיהם" (ויקרא כא, ו)

קבעו חז"ל "בעל כורחו" (ספרי). הרמב"ם בספר המצוות, מצות עשה ל"ב (מהד' הרב קאפח) הביא ארבע מקורות בגמרא לענינים אלו.

הנ"ל הוא המצב האידיאלי, היעוד הרצוי. אנו בני ישראל הננו "עם הספר". אל לנו לשכוח ששונים אנו מכל שאר אומות העולם. אנו כולנו עם קדוש המתרכז [או צריך להתרכז] בקיום התורה והמצוות. ומי יורה לנו כיצד לקיימם? החכמים, העוסקים כל ימיהם בתורה. הקמים בשחר, ועד חושך הלילה רכונים על הספרים, ומבררים בשיחות תורניות עם עמיתיהם, מה עומק דבר הקב"ה, והרעיונות של תורתנו.

נחזור לענין כהן עם גרושה. ישנה בעיה אפשרית כי תחסר בטהרת המחשבה בחיי זוגיות הכהן ואשתו הגרושה. היא יודעת כי בן זוג שלה הקודם עוד קיים. ואפשר שעוד תפגוש אותו הולך ברחובות, או תשמע מאחרים מה נעשה אתו. מחשבתה לא תמיד תהיה מיוחדת אך ורק בבעלה הנוכחי. מעין זה כתב הרב שמשון רפאל הירש בטעם האיסור לכהן גדול לשאת אלמנה (אבל לכהן רגיל היא מותרת). כי שמא גם היא תעלה בדעתה להשוות מה בינו לבין בעלה הראשון, וּתִפְגֹּם בכך יחודיות האחדות המושלמת בין איש לאשה.

נכון, שזה כבר אלפיים שנה שאין לנו בית המקדש, ומשום מה לאסור על הכהן לקחת גרושה גם בזמננו, כיון שאין בטחון שזה ישמש במקדש? אלא עלינו שוב להחדיר האמונה כי משיח בוא יבוא, ואם יתמהמה חֲפָה לו. גאולת ישראל מובטחת, בחותמת של מלכו של עולם. ויוכל לבוא כבר בעוד שעה.

ועוד, אין לנו רשות לשנות ממה שכתוב בתורה. האפשרות לשנות היא רק על ידי סנהדרין, אם יחודש, ואפשר שהם יראו לנכון לשנות לפי "הוראת שעה". אבל בינתיים חשוב הדבר שכל כהן יראה את עצמו כמיועד להיות בגדוד עליון של אוהבי לימוד התורה. וגם ראוי לכל כהן לראות את עצמו בעתודה שעתידה לשמש בבית המקדש. כהן בימינו הבא בטרונאי על החק הזה שאין לכהן להתחתן עם גרושה, זה נובע מִיַּחַס אדישותו לתקותנו להקמה מחדש של בית המקדש. ראוי שהכהן יראה את תפקידו בְּשָׂרוֹת כלל ישראל כמעלה עליונה, יותר מרגשותיו הפרטיים. שמא הנסיון הזה שמצאה חן בעיני דוקא גרושה זו, הוא מתכסיסי יצרו הרע? עליו להתחזק באמונתו בהקב"ה.